

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

12 octobre 2012

PROPOSITION DE LOI

**visant à créer un registre
des contrats d'assurance épargne
et à faciliter la perception
du précompte mobilier sur les contrats
d'assurance épargne conclus
avec des établissements bancaires
situés à l'étranger**

AVIS DE LA COUR DES COMPTES

Document précédent:

Doc 53 1331/ (2010/2011):

001: Proposition de loi de M. Gilkinet et consorts.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

12 oktober 2012

WETSVOORSTEL

**tot invoering van een register
van de spaarverzekeringsovereenkomsten
en tot vergemakkelijking van de inning
van de roerende voorheffing op de
spaarverzekeringsovereenkomsten die werden
gesloten met in het buitenland gevestigde
bankinstellingen**

ADVIES VAN HET REKENHOF

Voorgaand document:

Doc 53 1331/ (2010/2011):

001: Wetsvoorstel van de heer Gilkinet c.s.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie		
PS	:	Parti Socialiste		
MR	:	Mouvement Réformateur		
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams		
sp.a	:	socialistische partij anders		
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen		
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten		
VB	:	Vlaams Belang		
cdH	:	centre démocrate Humaniste		
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones		
LDD	:	Lijst Dedecker		
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie		

<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>		<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i>	
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Questions et Réponses écrites	QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)	CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)	CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)	CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Séance plénière	PLEN:	Plenum
COM:	Réunion de commission	COM:	Commissievergadering
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>		<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	
<i>Commandes:</i>		<i>Bestellingen:</i>	
Place de la Nation 2		Natieplein 2	
1008 Bruxelles		1008 Brussel	
Tél. : 02/ 549 81 60		Tel. : 02/ 549 81 60	
Fax : 02/549 82 74		Fax : 02/549 82 74	
www.lachambre.be		www.dekamer.be	
e-mail : publications@lachambre.be		e-mail : publicaties@dekamer.be	

AVIS DE LA COUR DES COMPTES

Impact budgétaire de la proposition de loi visant à créer un registre des contrats d'assurance épargne et à faciliter la perception du précompte mobilier sur les contrats d'assurance épargne conclus avec des établissements bancaires situés à l'étranger (DOC 53 1331/001)

Adopté en assemblée générale du 10.10 2012.

1. Demande d'avis

En vertu de l'article 79, alinéa 1er, du règlement de la Chambre des représentants, le président de la Chambre invite, par lettre du 2 mai 2012, la Cour à lui remettre une note contenant une estimation des dépenses nouvelles ou de la diminution des recettes qu'engendreraient 15 propositions de loi.

Le commentaire ci-dessous concerne spécifiquement la proposition de loi visant à créer un registre des contrats d'assurance épargne et à faciliter la perception du précompte mobilier sur les contrats d'assurance épargne conclus avec des établissements bancaires situés à l'étranger.

Cette proposition de loi a été déposée à la Chambre, par M. Georges Gilkinet et consorts, le 29 mars 2011 (DOC 53 1331/001).

2. La proposition de loi

La proposition de loi vise à insérer un nouvel article 323ter dans le Code des impôts sur les revenus 1992 (CIR 92) qui imposerait aux établissements de banque et d'assurance qui réalisent des opérations d'assurance dont le risque est situé en Belgique¹ de fournir une liste de l'ensemble des contrats d'assurance en cas de vie, de décès, de constitution de rentes viagères ou temporaires et des engagements de pension, en cours ou souscrits, au nom, pour le compte ou via procuration, de leurs clients. Pour chaque contrat, cette liste reprendrait:

- l'identité complète du ou des preneur(s) d'assurance;
- l'identité complète du ou des bénéficiaire(s);
- le numéro complet du contrat;
- le montant du risque assuré.

¹ Au sens de l'article 173, alinéa 2, du Code des droits et taxes divers, le risque de l'opération d'assurance est réputé se situer en Belgique lorsque le preneur d'assurance a sa résidence habituelle en Belgique ou, si le preneur d'assurance est une personne morale, lorsque l'établissement de cette personne morale auquel le contrat se rapporte se situe en Belgique.

ADVIES VAN HET REKENHOF

Budgettaire impact van het wetsvoorstel tot invoering van een register van de spaarverzekerings-overeenkomsten en tot vergemakkelijking van de inning van de roerende voorheffing op de spaarverzekeringsovereenkomsten die werden gesloten met in het buitenland gevestigde bankinstellingen (DOC 53 1331/001)

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 10.10 2012.

1. Vraag om advies

Krachtens artikel 79, 1^e lid, van het reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers, heeft de voorzitter van de Kamer het Rekenhof in een brief van 2 mei 2012 verzocht hem een nota te bezorgen met een raming van de bijkomende uitgaven of daling van de ontvangsten, veroorzaakt door 15 wetsvoorstellen.

De onderstaande commentaar gaat specifiek over het wetsvoorstel tot invoering van een register van de spaarverzekeringsovereenkomsten en tot vergemakkelijking van de inning van de roerende voorheffing op de spaarverzekeringsovereenkomsten die werden gesloten met in het buitenland gevestigde bankinstellingen.

Dat wetsvoorstel werd op 29 maart 2011 bij de Kamer ingediend door de heer Georges Gilkinet c.s. (DOC 53 1331/001).

2. Het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel wil in het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (WIB 92) een nieuw artikel 323ter invoegen dat aan bank- en verzekeringsinstellingen die verzekeringsverrichtingen uitvoeren waarvan het risico in België gelegen is¹, de verplichting oplegt een lijst voor te leggen van alle verzekeringsovereenkomsten in geval van leven, overlijden, aanlegging van lijfrenten of tijdelijke renten, alsmede de in naam of voor rekening van dan wel bij volmacht, ten behoeve van hun cliënten lopende of aangegane pensioenverbintenissen. Die lijst zou voor elke overeenkomst de volgende gegevens moeten vermelden:

- de volledige identiteit van de verzekeringnemers(s);
- de volledige identiteit van de begunstigde(n);
- het volledige overeenkomstnummer;
- het bedrag van het verzekerde risico.

¹ In de zin van artikel 173, 2^e lid, van het Wetboek van diverse rechten en taksen wordt het risico van de verzekeringsverrichting geacht in België gelegen te zijn indien de verzekeringnemer zijn gewone verblijfplaats in België heeft, of, indien de verzekeringnemer een rechtspersoon is, indien de vestiging van deze rechtspersoon waarop de overeenkomst betrekking heeft zich in België bevindt.

La proposition de loi prévoit également d'insérer un alinéa dans l'article 445 du CIR 92, afin de pouvoir appliquer les amendes administratives prévues par cette disposition, en cas d'infraction au nouvel article 323ter prévu par la proposition de loi. Selon la proposition de loi, l'amende administrative serait appliquée à chaque contrat qui aurait dû figurer sur la liste et qui serait manquant.

3. Contexte

L'objectif de la proposition de loi est de créer une banque de données des contrats d'assurance-vie et d'assurance-épargne au sens large, afin d'assurer le paiement des impôts normalement dus en Belgique par les résidents belges. Selon les auteurs de la proposition, celle-ci s'inscrit dans le cadre de la lutte contre la fraude, dans la mesure où elle organiserait une plus grande transparence sur les placements réalisés à l'étranger par des contribuables belges.

Le présent avis n'examine pas le conflit éventuel qui pourrait exister entre la nouvelle mesure proposée et la législation sur le respect de la vie privée.

4. Incidence budgétaire

a) Champ d'application de la proposition de loi

Le nouvel article 323ter du CIR 92 envisagé par la proposition de loi concernerait l'ensemble des contrats d'assurance en cas de vie, de décès, de constitution de rentes viagères ou temporaires et des engagements de pension. Dans les développements qui précèdent le texte de la proposition de loi, les auteurs visent particulièrement les contrats d'assurance-vie des branches 21 ou 23 souscrits à l'étranger par des contribuables belges, afin d'échapper au champ d'application de la directive européenne sur les revenus de l'épargne².

Les assurances-vie de la branche 21 sont caractérisées par un rendement garanti majoré d'une participation bénéficiaire variable, alors que les assurances-vie de la branche 23 ne garantissent pas en général le rendement du placement, qui est lié aux performances d'un ou plusieurs fonds d'investissement. L'article 19, § 1er, 3°, b), du CIR 92 envisage cependant l'existence de contrats appartenant à la branche 23, qui comportent des engagements déterminés quant à leur durée et à leur montant ou à leur taux de rendement.

Par ailleurs, la nouvelle mesure n'aurait d'effet que pour les contrats "non fiscalisés", c'est-à-dire les contrats pour lesquels les contribuables n'ont pas revendiqué d'avantages fiscaux (déduction de prime ou réduction d'impôt). En effet, dans le cas contraire, les contribuables fournissent, via leur déclaration fiscale et les annexes à celle-ci, toutes les informations

² Loi du 17 mai 2004 transposant en droit belge la directive 2003/48/CE du Conseil du 3 juin 2003 en matière de fiscalité des revenus de l'épargne sous forme de paiements d'intérêts et modifiant le Code des impôts sur les revenus 1992 en matière de précompte mobilier.

Het wetsvoorstel wil ook een lid invoegen in artikel 445 van het WIB 92, om de administratieve geldboetes waarin die bepaling voorziet, te kunnen toepassen in geval van inbreuk tegen het nieuwe artikel 323ter, dat in het wetsvoorstel vervat is. Volgens het wetsvoorstel zou de administratieve geldboete worden toegepast op elke overeenkomst die in de lijst had moeten staan, maar ontbreekt.

3. Context

Het wetsvoorstel beoogt de oprichting van een databank met daarin alle overeenkomsten voor levensverzekeringen en spaarverzekeringen in ruime zin, om ervoor te zorgen dat de belastingen die Belgische ingezetenen in België verschuldigd zijn, wel degelijk worden betaald. Volgens de auteurs kadert hun wetsvoorstel in de strijd tegen de fraude, aangezien het meer duidelijkheid verschaft over de beleggingen van Belgische belastingplichtigen in het buitenland.

In dit advies wordt geen onderzoek gedaan naar het eventuele conflict dat zou kunnen bestaan tussen de voorgestelde maatregel en de wetgeving op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

4. Budgettaire impact

a) Toepassingsveld van het wetsvoorstel

Het door het wetsvoorstel beoogde nieuwe artikel 323ter van het WIB 92 zou betrekking hebben op alle verzekeringsovereenkomsten in geval van leven, overlijden, aanlegging van lijfrenten of tijdelijke renten en pensioenverbintenissen. In de toelichting die de tekst van het wetsvoorstel voorafgaat, richten de auteurs zich voornamelijk op de levensverzekeringsovereenkomsten van tak 21 of 23 die Belgische belastingplichtigen in het buitenland aangaan om het toepassingsveld van de Europese richtlijn over de spaarinkomsten te omzeilen².

De levensverzekeringen van tak 21 kenmerken zich door een gewaarborgd rendement verhoogd met een variabele winstdeling, terwijl de levensverzekeringen van tak 23 over het algemeen geen beleggingsinkomsten waarborgen, vermits dat gekoppeld is aan de prestaties van één of meer investeringsfondsen. Artikel 19, § 1, 3°, b), van het WIB 92 beoogt nochtans contracten die tot tak 23 behoren en die bepaalde verbintenissen inhouden wat hun duur en hun bedrag of hun rendementsvoet betreft.

De nieuwe maatregel zou trouwens slechts gevolgen hebben voor "niet-gefiscaliseerde" overeenkomsten, d.w.z. overeenkomsten waarvoor de belastingplichtigen geen fiscale voordelen hebben ingeroepen (aftrek van de premie of belastingvermindering). Indien ze dat wel doen, moeten de belastingplichtigen via hun belastingaangifte en de bijbehorende

² Wet van 17 mei 2004 tot omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 2003/48/EG van 3 juni 2003 van de Raad van de Europese Unie betreffende belastingheffing op inkomsten uit spaargelden in de vorm van rentebetaling en tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelasting 1992 inzake de roerende voorheffing.

qui seront utiles ultérieurement à la taxation des sommes payées par l'assureur.

Le présent avis se concentre donc sur les contrats non fiscalisés de ces deux branches d'assurance, conclus à l'étranger.

b) Relevé existant de contrats d'assurance-vie et de constitutions de rentes viagères ou temporaires

Dans le cadre du paiement de la taxe annuelle de 1,1 % sur les opérations d'assurance sur la vie et les constitutions de rentes viagères ou temporaires, conclues par des personnes physiques, les entreprises belges et étrangères qui proposent ces opérations aux preneurs d'assurance belges doivent établir à la fin de chaque année un relevé qui indique, pour chaque preneur d'assurance, les mentions suivantes:

- la dénomination et l'adresse du redevable de la taxe;
- le numéro du contrat d'assurance;
- les primes échues pour l'année concernée;
- la taxe acquittée;
- la date du paiement de la taxe.

Le relevé doit être déposé au bureau compétent du SPF Finances avant le 1er juin de l'année qui suit celle à laquelle il se rapporte³.

c) Traitement fiscal des assurances des branches 21 et 23 en matière d'impôt sur les revenus (contrats "non fiscalisés")

Lorsqu'il n'y pas eu d'avantage fiscal lors du paiement des primes, les prestations de l'assureur ne sont pas imposables en tant que telles. Seul le rendement de l'opération sera taxé au titre de revenus mobiliers. En outre, le régime d'imposition sera différent selon que l'assureur verse un capital (y compris les valeurs de rachat) ou une rente.

Capitaux et valeurs de rachat en cas de vie

Il n'y a pas de taxation lorsqu'aucun rendement n'est garanti, ce qui est le cas des contrats de la branche 23 sous-crits sans engagements déterminés.

En cas de rendement garanti (contrats de la branche 21 et contrats de la branche 23 "avec engagements déterminés"), les revenus compris dans les capitaux ou les valeurs de rachats payés par les assureurs sont considérés comme des intérêts imposables au taux de 21 %⁴. La base imposable correspond à la différence entre, d'une part, les sommes payées ou attribuées par l'assureur, à l'exclusion des participations bénéficiaires qui sont exonérées, et, d'autre part, le total

bijlagen alle informatie verschaffen die naderhand van nut kan zijn bij de taxatie van de door de verzekeraar betaalde sommen.

Dit advies richt zich dus op de niet-gefiscaliseerde overeenkomsten van de twee verzekeringstakken, die in het buitenland worden gesloten.

b) Bestaand overzicht van de overeenkomsten voor levensverzekeringen en voor het aanleggen van lijfrenten of tijdelijke renten

In het kader van de betaling van de jaarlijkse taks van 1,1 % op verrichtingen inzake levensverzekeringen of de aanleg van lijfrenten of tijdelijke renten, aangegaan door natuurlijke personen, moeten de Belgische en de buitenlandse ondernemingen die dergelijke verrichtingen aanbieden aan Belgische verzekeringnemers, op het einde van elk jaar een staat opstellen die voor elke verzekeringnemer de volgende gegevens vermeldt:

- de benaming en het adres van de belastingschuldige;
- het nummer van het verzekeringscontract;
- de voor dat jaar vervallen premies;
- de betaalde taks;
- de datum waarop de taks werd betaald.

De staat moet aan het bevoegde kantoor van de FOD Financiën bezorgd worden vóór 1 juni van het jaar volgend op dat waarop de staat betrekking heeft³.

c) Fiscale behandeling van verzekeringen van tak 21 en tak 23 op het vlak van de inkomstenbelasting (niet-gefiscaliseerde overeenkomsten)

Als er geen fiscaal voordeel was bij de betaling van de premies, zijn de prestaties van de verzekeraar niet als dusdanig belastbaar. Enkel het rendement van de verrichting zal worden getaxeerd als zijnde roerende inkomsten. Bovendien zal er een verschillend belastingstelsel zijn naargelang de verzekeraar kapitaal (inclusief afkoopwaarden) of een rente uitkeert.

Kapitaal en afkoopwaarden in geval van leven

Er is geen taxatie als er geen gewaarborgd rendement is, wat het geval is voor de contracten van tak 23 die worden onderschreven zonder aangegane verbintenissen.

In geval van gewaarborgd rendement (contracten van tak 21 en contracten van tak 23 "met aangegane verbintenissen") worden de inkomsten vervat in de door de verzekeraar betaalde kapitalen of afkoopwaarden beschouwd als intresten die belastbaar zijn aan 21 %⁴. De heffingsgrondslag stemt overeen met het verschil tussen, enerzijds, de door de verzekeraar betaalde of toegekende sommen, met uitzondering van de vrijgestelde deelnemingen in de winst, en anderzijds het

³ Article 179³ du Code des droits et taxes divers.

⁴ Article 19, § 1er, 3°, a) et b), CIR 92.

³ Artikel 179³ van het Wetboek diverse rechten en taksen.

⁴ Artikel 19, § 1, 3°, a) en b), van het WIB 92.

des primes versées. En ce qui concerne les contrats de la branche 21, le montant imposable, quel que soit le rendement réel, ne peut cependant pas être inférieur au produit de la capitalisation des primes au taux de 4,75 %⁵.

Cette taxation est cependant évitable si le contribuable, personne physique, souscrit un contrat remplissant l'une des conditions suivantes⁶:

— le preneur d'assurance s'est assuré exclusivement sur sa tête, les avantages en cas de vie sont stipulés en sa faveur et il a opté pour la couverture décès de 130 %, c'est-à-dire que le contrat prévoit le paiement au décès d'un capital égal au moins à 130 % du total des primes versées;

— le contrat est conclu pour une durée supérieure à 8 ans et les capitaux ou valeurs de rachat sont effectivement payés plus de 8 ans après la conclusion du contrat.

Si l'une de ces deux conditions est remplie, il n'y aura pas d'imposition.

Rentes viagères ou temporaires

Sont taxables les revenus compris dans des rentes viagères ou temporaires (à l'exclusion des pensions) qui ont été constituées à titre onéreux, après le 1er janvier 1962, à charge d'une personne morale ou d'une entreprise établie en Belgique ou à l'étranger⁷.

La rente est donc imposable comme revenus mobiliers pour la partie qui est censée correspondre aux intérêts du capital constitutif de cette rente.

Si elle est constituée moyennant versement à capital réservé, c'est-à-dire avec clause de remboursement du capital versé, elle est entièrement taxable.

Par contre, l'article 20 du CIR 92 prévoit un régime spécial pour les rentes viagères ou temporaires dites "à capital abandonné", c'est-à-dire où le capital constitutif de la rente est cédé par le bénéficiaire à l'assureur, sans obligation pour celui-ci de le restituer totalement ou partiellement, en échange d'une rente composée pour partie de l'amortissement du capital cédé (le prix payé par l'assureur) et pour partie d'un intérêt. Dans ce cas, la base annuelle imposable est limitée à 3 % du capital abandonné. Il n'est pas tenu compte du rendement réel, qui pourrait être inférieur ou supérieur au taux de référence.

Le revenu mobilier compris dans les rentes viagères ou temporaires, est taxable distinctement au taux de 25 % pour les conventions conclues avant le 1er mars 1990 et de 15 % pour les contrats souscrits après cette date.

⁵ Article 19, § 4, CIR 92.

⁶ Article 21, 9°, CIR 92.

⁷ Article 17, § 1er, 4°, CIR 92.

totaal van de gestorte premies. Bij contracten van tak 21 kan het belastbare bedrag, ongeacht het werkelijke rendement, echter niet lager zijn dan de opbrengst van de kapitalisatie van de premies tegen 4,75 %⁵.

Die taxatie is evenwel te vermijden als de belastingplichtige, een natuurlijk persoon, een contract sluit dat aan één van de volgende voorwaarden voldoet⁶:

— de verzekeringnemer heeft alleen zichzelf verzekerd, de voordelen bij leven zijn ten eigen gunste bedongen en de betrokkene heeft ervoor geopteerd dat bij overlijden een kapitaal gelijk aan ten minste 130 % van het totaal van de gestorte premies zal worden betaald;

— het contract is gesloten voor meer dan 8 jaar en de kapitalen of afkoopwaarden worden effectief betaald meer dan 8 jaar na het sluiten van het contract.

Als één van die twee voorwaarden vervuld is, vindt er geen taxatie plaats.

Lijfrenten of tijdelijke renten

Zijn belastbaar: de inkomsten die begrepen zijn in lijfrenten of tijdelijke renten (met uitzondering van de pensioenen) en die na 1 januari 1962 onder bezwarende titel zijn aangelegd ten laste van enige rechtspersoon of onderneming die in België of in het buitenland is gevestigd⁷.

De rente is dus belastbaar zoals roerende inkomsten, voor het deel dat verondersteld wordt overeen te stemmen met de intresten van het vestigend kapitaal van die rente.

De rente is volledig belastbaar als ze werd aangelegd tegen storting zonder afstand van het kapitaal, d.w.z. onder beding van terugbetaling van het gestorte kapitaal.

Artikel 20 van het WIB 92 voorziet in een bijzonder stelsel voor zogeheten lijfrenten of tijdelijke renten "met afstand van het kapitaal", d.w.z. waarbij het vestigend kapitaal van de rente door de begunstigde wordt afgestaan aan de verzekeraar, zonder dat die laatste verplicht is het vestigend kapitaal geheel of gedeeltelijk weder samen te stellen, in ruil voor een rente die voor een deel bestaat uit de afschrijving van het afgestane kapitaal (de door de verzekeraar betaalde prijs) en voor een deel uit een intrest. In dat geval beperkt de jaarlijkse heffingsgrondslag zich tot 3 % van het afgestane kapitaal. Er wordt geen rekening gehouden met het werkelijke rendement, dat hoger of lager kan liggen dan het referentiepercentage.

De roerende inkomsten die begrepen zijn in de lijfrenten of in de tijdelijke renten, zijn afzonderlijk belastbaar aan 25 % voor overeenkomsten die werden gesloten vóór 1 maart 1990 en aan 15 % voor overeenkomsten van na die datum.

⁵ Artikel 19, § 4, van het WIB 92.

⁶ Artikel 21, 9°, van het WIB 92.

⁷ Artikel 17, § 1, 4°, van het WIB 92.

Prestations d'assurance en cas de décès

En ce qui concerne les capitaux versés au moment du décès, on considère qu'il n'y a pas de revenus mobiliers et que ces sommes payées en vertu d'un contrat non fiscalisé ne sont pas soumises à une imposition directe⁸.

En résumé, ne seront taxables dans le contexte exposé ci-dessus, que les capitaux et valeurs de rachat découlant de contrats d'assurance-vie individuelle avec rendement garanti qui ne remplissent pas les conditions pour bénéficier de l'exonération fiscale, ainsi que les rentes viagères ou temporaires.

En ce qui concerne les contrats d'assurance-vie avec rendement garanti, on peut raisonnablement penser que les assureurs veillent, dans la majorité des cas, à ce que ces contrats respectent les conditions d'exonération. Dès lors, pour ce type de contrats, l'incidence budgétaire de la proposition de loi en matière d'impôt sur les revenus, est sans doute faible, en termes de recettes. Quant aux rentes viagères et temporaires, il est impossible d'évaluer l'impact de la mesure prévue sur la taxation des rentes versées, puisque le nombre et les modalités des contrats conclus à l'étranger sont inconnus.

En ce qui concerne l'application des sanctions prévues par la proposition de loi, il sera difficile, voire impossible, à l'administration fiscale belge de contrôler l'exhaustivité des listes qui seraient déposées par des sociétés établies à l'étranger et qui n'ont pas d'intermédiaire en Belgique.

Dans le cadre du paiement de la taxe annuelle de 1,1 % sur les opérations d'assurance sur la vie et les constitutions de rentes viagères ou temporaires, conclues par des personnes physiques, les entreprises belges et étrangères qui proposent ces opérations aux preneurs d'assurance belges doivent établir à la fin de chaque année un relevé (voir supra).

Afin d'estimer le nombre de contrats d'assurance-vie ou de constitutions de rentes viagère ou temporaires souscrits à l'étranger, qui auraient pu être concernés par la proposition de loi, la Cour des comptes a demandé au SPF Finances une copie de ces relevés. Cette demande est restée sans suite.

d) Traitement fiscal des assurances des branches 21 et 23 en matière de droits de succession

Les prestations d'assurance en cas de décès seront soumises aux droits de succession⁹. L'existence du relevé prévu par la proposition de loi pourrait dès lors avoir une incidence sur la perception de ces impôts. Néanmoins, la Cour des comptes ne dispose d'aucune information lui permettant de faire une estimation de cette incidence budgétaire.

⁸ Sans préjudice des droits de succession.

⁹ Article 8 du Code des droits de succession.

Verzekeringsuitkeringen in geval van overlijden

De kapitalen die worden gestort op het moment van het overlijden, worden niet als roerende inkomsten beschouwd en men gaat ervan uit dat er geen directe belasting wordt geheven op sommen die betaald worden krachtens een niet-gefiscaliseerde overeenkomst⁸.

In de uiteengezette context zijn derhalve enkel de kapitalen en afkoopwaarden belastbaar die voortvloeien uit individuele levensverzekeringsovereenkomsten met gewaarborgd rendement die niet voldoen aan de voorwaarden om fiscale vrijstelling te kunnen genieten, alsook de lijfrenten en de tijdelijke renten.

In verband met de levensverzekeringsovereenkomsten met gewaarborgd rendement kan men er redelijkerwijze van uitgaan dat de verzekeraars er in de meeste gevallen op toezien dat de overeenkomsten de voorwaarden voor fiscale vrijstelling in acht nemen. Bij dat soort van overeenkomsten is de budgettaire impact van het wetsvoorstel inzake inkomstenbelasting bijgevolg wellicht gering in termen van ontvangsten. Wat de lijfrenten en de tijdelijke renten betreft, valt onmogelijk na te gaan welke impact de geplande maatregel zal hebben op de taxatie van de gestorte renten, aangezien men niet weet hoeveel contracten er in het buitenland zijn gesloten en wat de modaliteiten daarvan zijn.

Wat de toepassing betreft van de sancties waarin het wetsvoorstel voorziet, is het zo dat de Belgische fiscale administratie moeilijk, om niet te zeggen onmogelijk de exhaustiviteit zal kunnen nagaan van de lijsten die werden ingediend door in het buitenland gevestigde ondernemingen zonder tussenpersoon in België.

In het kader van de betaling van de jaarlijkse taks van 1,1 % op verrichtingen inzake levensverzekeringen en de aanleg van lijfrenten of tijdelijke renten, aangegaan door natuurlijke personen, moeten de Belgische en de buitenlandse ondernemingen die dergelijke verrichtingen aanbieden aan Belgische verzekeringnemers, op het einde van elk jaar een staat opstellen (zie hoger).

Om een idee te hebben van het aantal in het buitenland gesloten overeenkomsten voor levensverzekeringen of voor de aanleg van lijfrenten of tijdelijke renten, die door het wetsvoorstel zouden zijn beoogd, heeft het Rekenhof bij de FOD Financiën een kopie van die staten opgevraagd. Dat verzoek werd niet ingewilligd.

d) Fiscale behandeling van de verzekeringen van tak 21 en tak 23 op het vlak van de successierechten

Op verzekeringsuitkeringen bij overlijden moeten successierechten worden betaald⁹. De staat, waarin het wetsvoorstel voorziet, zou dus een invloed kunnen hebben op de inning van die belastingen. Het Rekenhof beschikt echter niet over enige informatie die toelaat de budgettaire impact daarvan te ramen.

⁸ Onverminderd de successierechten.

⁹ Artikel 8 van het Wetboek Successierechten.

5. Directive européenne relative à la coopération administrative dans le domaine fiscal

La directive européenne 2011/16/UE du Conseil du 15 février 2011 relative à la coopération administrative dans le domaine fiscal prévoit, dans sa section II “Échange automatique et obligatoire d’informations”, un article 8 selon lequel:

“L’autorité compétente de chaque État membre communautaire à l’autorité d’un autre État membre, dans le cadre de l’échange automatique, les informations se rapportant aux périodes imposables à compter du 1er janvier 2014 dont elle dispose au sujet des personnes résidant dans cet autre État membre et qui concernent les catégories suivantes spécifiques de revenu et de capital au sens de la législation nationale de L’État membre qui communique les informations:

a) (...);

b) (...);

c) produits d’assurance sur la vie non couverts par d’autres actes juridiques de l’Union concernant l’échange d’informations et d’autres mesures similaires;

d) pensions;

(...)”.

Selon les informations communiquées par le SPF Finances, les catégories “produits d’assurance” et “pensions” couvrent la plupart des contrats d’assurance-vie et d’épargne-pension quelle que soit leur appellation.

Cette directive doit être transposée en droit belge pour le 1er janvier 2013 et entraînera la modification de l’article 338 du CIR 92.

Le texte de la directive couvre un champ d’application semblable à celui de la proposition de loi et aura pour conséquence de rendre les mesures prévues par celle-ci, inopérantes au sein des États membres de l’Union européenne.

6. Conclusions

En matière d’impôts sur les revenus

D’une part, dans la majorité des cas, les capitaux et valeurs de rachat découlant des contrats d’assurance-vie des branches 21 et 23 ne sont pas imposables. En ce qui les concerne, l’incidence budgétaire de la proposition de loi est donc très faible. D’autre part, en l’absence d’informations sur le nombre et les modalités des contrats de rentes viagères ou temporaires souscrits à l’étranger, qui seraient concernés par la nouvelle mesure, il est impossible de mesurer l’impact de la proposition de loi sur ce type de contrats.

5. Europese richtlijn betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen

De Europese richtlijn 2011/16/EU van de Raad van 15 februari 2011 betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen, omvat in Afdeling II “Verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen” een artikel 8 dat stelt:

“De bevoegde autoriteit van elke lidstaat verstrekt de bevoegde autoriteit van elke andere lidstaat met betrekking tot belastingtijdvakken vanaf 1 januari 2014 automatisch de inlichtingen waarover zij ten aanzien van ingezetenen van die andere lidstaat beschikt inzake de volgende specifieke inkomsten- en vermogenscategorieën, op te vatten in de zin van de nationale wetgeving van de lidstaat die de inlichtingen verstrekt:

a) (...);

b) (...);

c) Levensverzekeringsproducten die niet vallen onder andere uniale rechtsinstrumenten inzake de uitwisseling van inlichtingen noch onder soortgelijke voorschriften;

d) pensioenen;

(...)”.

Volgens de informatie die de FOD Financiën meedeelde, dekken de categorieën “verzekeringsproducten” en “pensioenen” de meeste levensverzekerings- en spaarverzekeringsovereenkomsten, ongeacht hoe ze genoemd worden.

Die richtlijn moet vóór 1 januari 2013 in Belgisch recht worden omgezet en zal leiden tot een wijziging van artikel 338 van het WIB 92.

De tekst van de richtlijn beslaat een toepassingsveld dat vergelijkbaar is met dat van het wetsvoorstel, waardoor de in het voorstel vervatte maatregelen zonder uitwerking zullen blijven in de lidstaten van de Europese Unie.

6. Conclusies

Inzake inkomstenbelasting

De kapitalen en afkoopwaarden die voortvloeien uit levensverzekeringsovereenkomsten van tak 21 en tak 23 zijn in de meeste gevallen niet belastbaar. De budgettaire impact van het wetsvoorstel is op dat vlak dus gering. Bij gebrek aan informatie over het aantal en de modaliteiten van in het buitenland gesloten overeenkomsten voor lijfrenten of tijdelijke renten die door het wetsvoorstel zouden worden beoogd, valt anderzijds onmogelijk na te gaan welke impact het wetsvoorstel op die overeenkomsten zal hebben.

En matière de droits de succession

La mesure envisagée dans la proposition de loi devrait avoir une incidence budgétaire positive mais celle-ci n'est pas quantifiable, faute d'éléments chiffrés disponibles.

Par ailleurs, la directive européenne 2011/16/UE du Conseil du 15 février 2011 relative à la coopération administrative dans le domaine fiscal, qui sera transposée dans la législation belge le 1er janvier 2013 au plus tard, organise déjà un échange automatique d'informations entre les États membres de l'Union européenne dans le cadre notamment des contrats d'assurance-vie et d'épargne-pension.

Inzake successierechten

De maatregel die in het wetsvoorstel wordt beoogd, zou een positieve budgettaire impact moeten hebben. Die is echter moeilijk te becijferen bij gebrek aan beschikbaar cijfermateriaal.

De Europese richtlijn 2011/16/EU van de Raad van 15 februari 2011 betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen, moet uiterlijk op 1 januari 2013 in Belgisch recht worden omgezet en organiseert al een automatische informatie-uitwisseling tussen de lidstaten van de Europese Unie in het raam van de levensverzekerings- en spaarverzekeringsovereenkomsten.